

PAPER DETAILS

TITLE: Aile Yapisi Ergeni Mutlu Eder mi?

AUTHORS: Ali ERYILMAZ

PAGES: 21-30

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/197943>

Aile Yapısı Ergeni Mutlu Eder mi?

Dr. Ali ERYILMAZ*

Öz

Bu çalışmanın amacı, ergen öznel iyi oluşu ile aile yapısı arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Çalışmaya 15–16 yaşları arasında 223 (99 erkek ve 124 kız) lise öğrencisi ergen katılmıştır. Çalışmada Ergen Öznel İyi Oluşu Ölçeği ve Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği (AYDA) kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler, basit regresyon analizi yöntemiyle incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, aile yapısındaki iletişim ile yönetim boyutlarının ergen öznel iyi oluşunu anlamlı ve önemli düzeyde yordadığı bulunmuştur. Bulgular literatür çerçevesinde ele alınıp değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ergen öznel iyi oluşu, aile yapısı.

Abstract

Can Family Structure of Adolescents Make Happy Adolescents?

The aim of this study is to determine how family structure related with adolescents' subjective well being. A total of 223 adolescents (99 male and 124 female) completed the Adolescents Subjective Well Being Scale and The Evaluation of Family Structure Scale. In this study, basic regression analysis method was used. According to results, there are two important structural factors which are communication in family and family management on adolescents' subjective well being. Results are discussed with respect to literature.

Key Words: Adolescents subjective well being, family structure.

(*) Ankara Lisesi.

1. GİRİŞ

Öznel iyi oluş, bireyin yaşamını değerlendirmesi ve yaşamı hakkında yargı bildirmesi anlamına gelmektedir. Öznel iyi oluş, tek boyutlu bir yapı değildir ve öznel iyi oluşun üç önemli ögesi vardır. Bu önemli öğeler, olumlu duygulanım, olumsuz duygulanım ve yaşam doyumdur (Andrews ve Whitney, 1976; Deiner, 1984). Olumlu duygulanım, güven, ilgi, ümit, heyecan, gurur, neşe gibi olumlu duyguları; olumsuz duygulanım ise öfke, nefret, suçluluk, üzüntü gibi olumsuz duyguları içerir. Yaşam doyumu boyutu, öznel iyi oluşun bilişsel bileşenidir. Bireyin çeşitli yaşam alanlarındaki doyumuna ilişkin değerlendirmelerini yansıtır (Myers ve Deiner, 1995). Kişi haz veren yaşantıları daha çok deneyimliyor ve haz vermeyen yaşantıları daha az deneyimliyorsa bu durumda yüksek öznel iyi oluşa sahiptir.

Yirmi birinci yüzyılın psikolojisinde, psikopatoloji yerine çocukların ve ergenlerin ruh sağlığını koruyucu ve artırıcı olumlu özelliklere vurguda artış görülmektedir (Huebner, 1991). Olumlu özellikler bağlamında, ergenlerin ve çocukların öznel iyi oluşları ele alınmaktadır. Yetişkin öznel iyi oluşunda ele alındığı gibi, çocuk ve ergen öznel iyi oluşunda da üç faktör önemlidir. Bu faktörler; yaşam doyumu, olumlu duyguların yoğunluğu ve olumsuz duyguların azlığıdır (Myers ve Deiner, 1995).

Günümüzde ergen ve çocuk öznel iyi oluşu ile ilgili yapılan çalışmalarda, demografik faktörler (yaş, cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzey gibi) ve kişi-içi özellikler (benlik kavramı, dışa dönüklük, içsel denetim odağı gibi) üzerinde durulmaktadır. Örneğin; içsel denetim odağı ve öz saygı düzeyi yüksek olan ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin de yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Huebner, 1991). Yine yetişkin öznel iyi oluşuna paralel olarak demografik faktörlerin, ergenlerin öznel iyi oluşları üzerindeki etkisinin düşük düzeyde olduğu bulunmuştur (McCullough, Huebner ve Laughlin, 2000; Mcknight,

Huebner ve Suldo, 2002). Yetişkinlerin öznel iyi oluşlarını açıklayan çalışmalarda, yaşam olaylarının etkilerine de bakılmıştır. Örneğin yaşam olaylarının (ölüm, boşanma, felaket gibi) yetişkin öznel iyi oluşu üzerindeki etkilerinin kısa süreli olduğu bulunmuştur (Heady ve Wearing, 1989). Aynı konuda ergenlerle yapılan çalışmalarda da yetişkinlerden elde edilen bulgulara benzer sonuçlar elde edilmiştir (McCullough, Huebner ve Laughlin, 2000).

Türkiye’de ergen öznel iyi oluşu ile ilgili bazı çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalar; normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeyleri açısından karşılaştırılması (Köker, 1991); 15–22 yaşları arasında bulunan; ıslahevindeki, gözetim altındaki ve suç işlememiş ergenlerin, özsaygı ve yaşam doyumu düzeylerini karşılaştırılması (Nalbant, 1993); ergen öznel iyi oluşu ile iyimserlik ve özsaygı arasındaki ilişkilerin incelenmesi (Yorulmaz ve Eryılmaz, 2006); ergenler için mutlu olmanın yollarının incelenmesi (Eryılmaz ve Yorulmaz, 2006); ergen öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi (Eryılmaz, 2009); başa çıkma stratejilerinin ergen öznel iyi oluşu ve kişilik özellikleri arasındaki aracı rolüne ilişkin bir model çalışması (Eryılmaz, 2009) ve ergenler için öznel iyi oluşu artırma stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi (Eryılmaz, 2010) bağlamında gerçekleştirilmiştir.

Bir ergenin sosyal, ekonomik, fizyolojik ve psikolojik açıdan ihtiyaçlarını karşıladığı ve gelişimini sürdürdüğü en küçük toplumsal kurum ailedir. Ailede bireyler, bir etkileşim ağı içerisinde sorumluluklarını yerlerine getirerek yaşamlarını sürdürürler. Bu noktada aile yapısı, ergenin gelişim sürecini etkileyen önemli bir faktördür. Aile yapısı, bireylerin topluma uyum sağlamlarına aracılık eden ve aile değerlerini kuşaktan kuşağa aktaran aile kompozisyonudur. Bu kompozisyon, ailede yaşayan bireylerin yaş, cinsiyet gibi özelliklerine bağlı olarak şekillenmektedir (Hoopes, 1987; Kağıtçıbaşı, 1996; Zinn ve Eitzen, 1990).

Aile yapısını açıklayan pek çok kuram bulunmaktadır. Bu kuramlardan birisi de “Aile Sistemi Kuramı’dır” (Minuchin ve Fishman, 1981). Bu kurama göre, aile sabit bir sürekliliği olan bir kurum değildir. Bir başka deyişle aile sürekli değişmektedir ve gelişmektedir. Bu değişim sürecinde aileler, kayıplar, kazançlar ya da yapısal dönüşümler yaşamaktadırlar. Bu süreci yöneten ve yönlendiren faktör, aile yapısıdır. Bu yapının temel öğelerine bakıldığında yedi önemli boyutun olduğu görülür. Bu boyutlar: İletişim, birlik, yönetim, yetkinlik, duygusal bağlam, doyum ve dirençtir. İletişim, bireylerin aile içerisinde duygu ve düşüncelerini ifade etmelerinin aracıdır. Birlik, ailede yakınlık, bütünlük, bağımlılık, bağlılık, beraberlik ve kaynaşma gibi özellikleri içerir. Yönetim, ailedeki kurallar, karar alma, kontrol gibi yapısal örgütlenmeyi belirtir. Yetkinlik, aile içerisinde bireylerin sorunlarını çözme güçlerini belirtir. Ayrıca yetkinlik, bireylerin aile yapısı içinde sağlık ve yeterlik amaçlarını gerçekleştirebilmeleri anlamına gelmektedir. Aile yapısındaki duygusal atmosfere duygusal bağlam denilmektedir. Doyum, birlikte olmaktan ve ihtiyaçların karşılanmasından hoşnut olma durumudur. Aile içinden ve dışından gelen önerilere, yeni fikirlere ya da eleştirilere toleranslı olmamaya direnç denilmektedir (Gülerce, 1996; 2007).

Aile yapısına yönelik çalışmaların giderek arttığı görülmektedir. Ulusal literatürde, aile yapısının pek çok değişkenle olan ilişkisine bakılmıştır. Örneğin aile yapısı ile ailenin psikolojik sağlığı arasındaki ilişkiler (İdiğ, 1990); ergenlerin aile yapıları, arkadaşlık ilişkileri ve yalnızlıkları arasındaki ilişkiler incelenmiştir (Uruk ve Demir, 2003). Bu çalışmalara ek olarak, toplumsal destek ile aile yapısı arasındaki ilişkilere de bakılmıştır (Aycan ve Eskin, 2005).

Ulusal literatürde ergen öznel iyi oluşu ile aile yapısı arasındaki ilişkilerin bir arada ele alındığı

çalışmalara rastlanmamaktadır. Uluslararası literatürde ise, bu konuda yapılan çalışmaları görmek mümkündür. Örneğin; Rask, Kurki ve Paavlianien’in (2003) çalışmasına göre, aile içerisinde açık iletişimin, karşılıklı duygusal yakınlığın olması, ergenin kendisini aileden yalıtılmış hissetmemesi, etkileşimde güvenin olması durumunda ergen öznel iyi oluşu düzeyinin yükseldiği görülmüştür. Joronen ve Kurki’nin (2005) çalışmasına göre, ergen öznel iyi oluşu üzerinde etkili olan aile ile ilgili altı faktör bulunmaktadır. Güvenli ev ortamı, sevgi atmosferi, açık iletişim, aile üyesinin aileye katılımı, dışsal ilişkiler ve aile içerisinde kişisel önem duygusunun hissedilmesi anılan faktörlerdendir. Park’ın (2004) çalışmasına göre de, ergen öznel iyi oluşunu etkileyen dört önemli faktör bulunmaktadır. Destekleyici anne-babaya sahip olmak, zor işlerin üstesinden gelmek, olumlu yaşam olaylarını deneyimlemek ve önemli bireylerle gerçekleştirilen ilişkiden yüksek düzeyde doyum almak anılan faktörlerdendir.

Bireyci toplumlara nazaran toplulukçu kültürlerde bireyler, duygusal bağılıktan dolayı daha çok aile ile birlikte zaman geçirmektedirler (Kağıtçıbaşı, 1996, 2000). Bu bağlamda Türkiye’de de ergenler, yaşamlarının büyük bir kısmını ailelerinin yanında geçirmektedirler. Bu bilgilere ek olarak Türkiye’de çocukların ve ergenlerin toplam nüfus içerisindeki sayısı 24 milyonu bulmaktadır (TUIK, 2007). Literatür bilgilerine bakıldığında da ailenin ergen öznel iyi oluşu üzerindeki etkisi, anlamlı gözükmemektedir. Sağlıklı ve mutlu bir yaşam geçirmek herkesin isteğidir. Aile içerisindeki bireylerin mutlu olmaları hem aile sistemi hem de toplum için önemlidir (Rask, Kurki ve Paavlianien, 2003). Bu nedenlerden dolayı, ergenlik dönemindeki uyum sağlayıcı ve öznel iyi oluşu artırıcı faktörleri belirlemek ve uygulamaya koymak gerekir. Bu noktada, aile yapısı ile ergen öznel iyi oluşu arasındaki ilişkilerin incelenmesi bu çalışmanın amacıdır.

2. YÖNTEM

Bu çalışma, ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. Çalışmada, aile yapısı ile ergen öznel iyi oluşu arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Ergen öznel iyi oluş ölçeği toplam puanının, aile yapısı ölçeği alt boyutlarını ne derece yordadığının incelenmesi bu çalışmanın en önemli amacıdır. Çalışmada ergen öznel iyi oluş ölçeği toplam puanı, bağımlı değişken olarak değerlendirilmiştir. Ergen öznel iyi oluş ölçeği toplam puanı ile aile yapısı ölçeği alt boyutları arasındaki ilişkiler, basit regresyon analizi yöntemiyle incelenmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Bu çalışma 2009–2010 Eğitim-Öğretim Yılında, Ankara Keçiören bölgesinde genel lise öğrenimine devam eden, 15 (89 kişi, %39,9) ve 16 (134 kişi, %60,1) yaşları arasındaki 124 kız (%55,6) ve 99 erkek (%44,4) olmak üzere toplam 223 ergen ile yürütülmüştür. Çalışmada yer alan ergenlerin yaş ortalaması 15,60 ve standart sapması 0,50'dir.

2.2. Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçları

Araştırmada Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Aşağıda, ölçeklerin psikometrik özellikleri yer almaktadır.

Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği: Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, Eryılmaz (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, yaşamın çeşitli alanlarındaki doyum düzeylerini ve olumlu duygulanımı içeren maddelerden oluşmaktadır. Ölçek, dördümlük likert tipindedir ve 15 maddeyi içermektedir. Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, aile ilişkilerinde doyum, yaşam doyumu, olumlu duygular ve önemli kişilerle ilişkilerde doyum olmak üzere dört alt faktörden oluşmaktadır. Bu dört boyutun açıklanan varyansı 61,64'tür. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik değeri .87, Spearman-Brown değeri ise .83'tür. Ölçeğin uyum geçerliliği, yaşam doyumu ölçeği ile değerlendirilmiştir.

Yapılan analizlerin sonucunda, ölçeğin yeterli düzeyde geçerliğe sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği (AYDA): Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği, Gülerce (1996; 2007) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 10'lu Likert tipindedir. Ölçek geliştirme aşmasında 54 dört maddeyle çalışmaya başlanmıştır. İlerleyen çalışmalarda ölçek madde sayısı 36'ya indirilmiştir. Sonuç olarak ölçeğin toplam 36 maddesi ve yedi alt boyutu bulunmaktadır. Bu boyutlar, iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik, duygusal bağlam, doyum ve dirençtir. Ölçeğin test tekrar test güvenirliği .79 bulunmuştur. Ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliği Aile Ortamı Ölçeği ile ölçülmüştür. Yapılan analizlerin sonucunda, ölçeğin yeterli düzeyde geçerliğe sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Bu ölçek hem bireylerin kendi aile yapılarını bireysel düzeyde değerlendirmelerine olanak tanımakta hem de ailedeki eşler tarafından ilişkilerini değerlendirmelelerinde kullanılmaktadır (Gülerce, 2007).

3. BULGULAR

Araştırma bulguları, üç ana başlık altında ele alınmıştır. Öncelikle araştırma kapsamında ele alınan değişkenlerin betimsel istatistikleri incelenmiştir. Daha sonra değişkenler arasındaki Pearson Korelasyon analizi sonuçları değerlendirilmiştir. Son olarak da basit regresyon analizi sonuçlarına değinilmiştir.

3.1. Araştırmada Yer Alan Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Araştırmada, ergen öznel iyi oluş ölçeği toplam puanı ve aile yapısı ölçeği alt boyutları ele alınan değişkenlerdir. Bu değişkenlere ilişkin ortalama değerler ve standart sapma değerleri Tablo-1'de ele alınmıştır.

Tablo 1- Araştırmada Yer Alan Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Değişkenler	İstatistiki Değerler	
	Ortalama	Standart Sapma
Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı	59.24	6.39
İletişim	63.84	13.36
Birlik	63.69	12.46
Yönetim	56.84	10.02
Yetkinlik	40.37	7.81
Ailenin Duygusal Bağlamı	35.31	8.22
Doyum	38.21	7.78

3.2. Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu Yöntemiyle incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo-2'de verilmiştir.

Tablo- 2 Araştırmada Yer Alan Bağımlı Değişken İle Bağımsız Değişkenlerin Pearson Korelasyonu Sonuçları

AYDA Alt Boyutları	Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı
İletişim	.33**
Birlik	.30**
Yönetim	.33**
Yetkinlik	.21**
Ailenin Duygusal Bağlamı	.23**
Doyum	.33**

Not: ** $p < 0.01$

Tablo-2 incelendiğinde aile yapısı öğelerinden İletişim Boyutu ($r = .33$; $p < 0.01$); Aile Birliği Boyutu ($r = .30$; $p < 0.01$), Aile Yönetimi Boyutu ($r = .33$; $p < 0.01$); Ailede Yetkinlik Boyutu ($r = .21$; $p < 0.01$); Ailenin Duygusal Bağlamı Boyutu ($r = .23$; $p < 0.01$), Aile Direnç Boyutu ($r = .21$; $p < 0.01$) ve Aile Doyumu Boyutu ile ($r = .33$; $p < 0.01$) ergen

öznel iyi oluşu arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde ilişkiler olduğu görülmektedir.

3.3. Basit Regresyon Analizi Sonuçları

Araştırmada ergen öznel iyi oluşu ile aile yapısı alt boyutları arasındaki ilişkiler basit regresyon analizi yöntemiyle incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo-3'te yer almaktadır.

Tablo: 3. Basit Regresyon Analizi Sonuçları

	İstatistikî Değerler				
	B	Standart Hata	Beta	t-değeri	p-değeri
İletişim	.09	.04	.21	1.99	.04*
Yönetim	.12	.04	.21	2.58	.01*
Yetkinlik	-.04	.06	-.06	-.74	.46
Ailenin Duygusal Bağlamı	.03	.09	.04	.33	.73
Doyum	.05	.09	.07	.56	.57
Birlik	.01	.05	.01	.17	.86

Not: ** $p < 0.01$; * $p < 0.05$

Tablo-3 İncelendiğinde basit regresyon analizi sonuçları görülmektedir. Sonuçlara göre, aile yapısı alt boyutlarının ergen öznel iyi oluşu ile anlamlı ve önemli düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur ($R = .38$; $R^2 = .14$; $F = 18.69$; $p = .00$). Analiz sonuçları incelendiğinde, aile yönetimi boyutu ($\beta = .21$; $p < 0.05$) ve aile iletişim boyutu ($\beta = .21$; $p < 0.05$) etkili boyutlar olarak analizde yer almışlardır. Bu sonuçlara göre, anılan değişkenler, ergen öznel iyi oluşundaki varyansın %14'nü açıklamaktadır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, aile yapısı ile ergen öznel iyi oluşu arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, aile yapısı alt boyutlarından, yönetim ve iletişim boyutlarının ergen öznel iyi oluşu ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu bölümde çalışmanın bulguları literatür bağlamında ele alınıp tartışılmıştır.

Literatüre bakıldığında, ergen öznel iyi oluşunun aile yapısındaki pek çok boyutla ilişkili olduğu

görüldür. Bu çalışmada ise, aile yapısı alt boyutlarından sadece yönetim ve iletişim boyutlarının ergen öznel iyi oluşu ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlara göre ergenler, aile içerisinde açık iletişim olduğunda; ailede kendilerini açmalarına ve rahatlıkla ifade etmelerine izin verildiğinde ve anlatılan mesajlarla anladıkları mesajlar tutarlı olduğunda daha çok mutlu olmaktadır. Bunlara ek olarak, aile yönetiminde yapısal bir örgütlenme olduğunda; karar alma süreçlerine ergenler dahil olduklarında; ailede tutarlı ve işlevsel kurallar yaşama geçtiğinde; ailedeki kurallar aşırı katı ve aşırı esnek olmadığında ergenler daha çok mutlu olmaktadır.

Literatüre bakıldığında bu çalışmayla benzer bulgulara sahip çalışmaların olduğu görüldür (Joronen ve Kurki, 2005; Park, 2004; Rask, Kurki ve Paavlianien, 2003). Adı geçen çalışmalarda, güvenli ev ortamı, ait olma, ailenin çevreyle ilişkileri gibi boyutlarla ergen öznel iyi oluşu arasında olumlu ilişkiler bulunmuştur. Bu farklı boyutların yanında, Joronen ve Kurki'nin (2005) çalışmasında, aile üyesinin aileye katılımı ve kişisel önem duygusunun hissedilmesi ve iletişim ile de ergen öznel iyi oluşu arasında olumlu ilişkiler bulunmuştur. Anılan çalışmadaki aileye katılım ve kişisel önem duygusu boyutları bu çalışmadaki yönetim boyutuyla; iletişim ise bu çalışmadaki iletişim boyutuyla doğrudan paralellik göstermektedir. Yine Rask, Kurki ve Paavlianien (2003) çalışmasında, ergenin kendisini aileden yalıtılmış hissetmemesi ile ergen öznel iyi oluşu arasında olumlu ilişkiler bulunmuştur. Ergenin kendisini aileden yalıtılmış hissetmemesi durumunun da bu çalışmadaki hem yönetim hem de iletişim boyutlarıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, aile yönetiminin sağlıklı işlemesi ve aile sisteminde iletişimin sağlıklı olması hem Türk ergenlerinin hem de başka kültürdeki ergenlerin öznel iyi oluşlarını etkilemektedir.

Ergenlerin öznel iyi oluşlarının, aile yapısındaki yönetim boyutuyla ilişkili olmasının nedeni, ergenlerin gelişimsel açıdan elde ettiği kazanımlar olabilir. Bilindiği gibi çocukluktan ergenliğe geçişle birlikte bireyde pek çok yönden değişiklik gerçekleşmektedir. Bu bağlamda ergen, bilişsel, sosyal, bedensel ve psikolojik açıdan önemli değişim ve dönüşümler yaşamaktadır. Psikolojik açıdan ergenlikte değişimin yaşandığı kimlik ve özerklik gelişimi olmak üzere iki önemli gelişim alanı bulunmaktadır (Bjorklund, 2000; Erikson, 1984; Yavuzer, 1993). Bu dönemde ergen “ Ben kimim?” sorusuna yanıt arama çabalarına hız verir. Aynı zamanda kendi başına karar alma, almış olduğu kararların sorumluluğunu üstlenme ve aldığı kararları yaşama geçirme çabası içerisinde. Bir başka deyişle özerklik ihtiyacına yanıt aramaktadır. Bu ihtiyaçlarının güvenli bir şekilde karşılanacağı ortam ailedir. Bu nedenle ergen öznel iyi oluşu ile ailede yönetim boyutunun ilişkili olduğu düşünülebilir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda, ergenlerde kimlik ve özerklik gelişimi ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiler ele alınabilir. Böylece literatüre katkıda bulunulmuş olur.

Ergen öznel iyi oluşunun ailedeki yönetim boyutuyla ilişkili olması, Türk aile sisteminin dönüşümünün bir sonucu olabilir. Türk aile sistemine Kültürel psikoloji açısından bakıldığında, karşımıza dinamik bir yapı ortaya çıkar. Bilindiği gibi kültürler bireyci ve toplulukçu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Markus ve Kitiyama, 1991). Türkiye sanayileşme ile birlikte daha çok bireyci özellikler sergileyen toplumlar sınıfına yaklaşırken, bireyci ve toplulukçu toplumlardan da farklı bir aile yapısı sergilemektedir. Sanayileşme ile birlikte çocuğun ekonomik değerinden ziyade psikolojik değeri artmıştır. Aile çocuğun sevgi, ait olma, özerklik gibi psikolojik ihtiyaçlarının karşılandığı kurum haline dönüşmüştür (Kağıtçıbaşı, 1996; 2000). Ergenin öznel iyi oluşunun aile yönetimi ve ailede iletişim

boyutlarıyla ilişkili olması, aynı zamanda kültürel yapının işleyişinin bir göstergesi olabilir. Ergenler, değişen toplumsal yapının bir parçası olarak kendileri için önemli olan “psikolojik değere” uygun bir aile yapısında yaşayarak mutlu olmayı istemektedirler diye düşünülebilir. Bu noktada ilerleyen çalışmalarda bireyci-toplulukçu kültür bağlamında araştırmaların yapılması, bu konuya netlik kazandıracaktır.

Bu çalışmanın bulgularına bakarak, birkaç öneri ortaya konabilir. Öncelikle ergenleri aile yönetim sürecine katmak, onların ihtiyaç ve isteklerine saygı duyarak aileyi yönetmek ergenlerin öznel iyi oluşlarını olumlu olarak etkilerken; tam aksi durumda ise ergenlerin öznel iyi oluşları olumsuz olarak etkilenmektedir. Bu nedenle aile yönetiminin katılımcı ve sağlıklı bir şekilde işlemesi, ergen öznel iyi oluşuna olumlu etki yapabilir. Sistem yaklaşımı açısından bakıldığında, aile üyelerinin sistem içerisindeki iletişimlerinin olumlu olması ergenin öznel iyi oluşuna katkıda bulunabilir.

Öznel iyi oluş açısından bakıldığında bu çalışmayla, ergenlerin öznel iyi oluşlarının sadece bireysel bir yönü olmadığı ortaya konmuş olmaktadır. Bu noktada, Pozitif Psikoterapi'nin kurucusu olan Pesesschkian'nın (1987) belirttiği gibi *ergenlerin sorunlarını çözmede, aile üyeleriyle birlikte çalışmak gerektiği* bir kez daha önemli hale gelmektedir. Bu bakış açısıyla hareket etmek, aile yapısındaki döngüsel nedenselliklerin çok daha rahat bir şekilde görülmesine neden olabilecektir (Minuchin ve ark., 1981). Böylece, aile yapısından kaynaklı olumsuz faktörler ortadan kalkacaktır.

Sonuç olarak denilebilir ki, ergen öznel iyi oluşu aile yapısından etkilenmektedir. Ergenlerin ruh sağlıklarını artırmaya yönelik çalışmalarda bu noktayı göz önünde bulundurmak gerekir. Bu bağlamda deneysel ve ilişkisel çalışmalarla yeni bilgiler elde edilebilir. Bu çalışmanın sonuçlarına dayalı olarak, gelecekte ergen öznel iyi oluşu ile kimlik gelişimi, özerklik gelişimi ve kültürel yapı gibi konularla ilgili çalışmaların yapılması faydalı olabilir.

KAYNAKÇA

- Andrews F.M. & Withey, S.B. (1976). *Social indicators of well-being*. New York: Plenu Press
- Aycan, Z., Eskin, M. (2005). Relative contributions of childcare, spousal support, and organizational support in reducing work-family conflict for men and women: The case of Turkey. *Sex Roles*, 53 (7/8): 453-471.
- Bjorklund, D.F. (2000). *Children thinking*. USA: Wadsworth Press.

- Deiner, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95, 542-575.
- Erikson, E. (1984). *İnsanın sekiz çağı* (Çev. T.B. Üstün ve V. Şar). Ankara: Birey ve Toplum Yayıncılık.
- Eryılmaz, A. & Yorulmaz, A (2006). *The way of being happy for adolescents*. Paper presented at the Xth Conference of European Association for Research on Adolescence, Antalya, Turkey, May 2–6.

- Eryılmaz, A. (2009). Başa çıkma stratejilerinin kişilik özellikleriyle ergen öznel iyi oluşu arasındaki aracı rolü. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. A.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Eryılmaz, A. (2009). Ergen öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 7 (4), 975- 989.
- Eryılmaz, A. (2010). Ergenler için öznel iyi oluşu artırma stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. IV, 33,81-88.
- Gülerce, Aydan. (1996). *Türkiye’de ailelerin psikolojik örüntüleri*. İstanbul: Bogaziçi Üniversitesi Yayınları. 1. Basım.
- Gülerce, A. (2007). Dönüşümsel aile modeli ve türkiye’de ailelerin psikolojik örüntüleri. Genişletilmiş 2. Basım. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Hoopes, Murray H. (1987). Multigenerational systems: Basic assumptions. *American Journal of Family Therapy*, 15, 195–205.
- Heady, B., & Wearing, A. (1989). Personality, life events, and subjective well being: Toward a dynamic equilibrium model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 731-739.
- Heubner, E.S (1991). Correlates of life satisfaction in children. *School Psychology Quarterly*, 6,103-111.
- İdig, M. (1990). Adolescents evalatuion of families’ psychological well-being and its relationship to parents’ marital satisfaction, adolescents’ self concept and depression. *Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi*. Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Joronen, K.& Kurki, A.(2005). Familial contribution to adolescent subjective well being. *International Journal of Nursing Practice*, 11,3,125-133.
- Kağıtçıbaşı, Çigdem. (1996). *Family and human development across cultures*. Mahwah, Nj: Lawrence Earlbaum
- Kağıtçıbaşı, Çigdem. (2000). *Kültürel psikoloji ve kültür bağlamında insan ve aile*. İstanbul: Evrim Yayınevi.2. Baskı.
- Köker, S. (1991). Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeyinin karşılaştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Nalbant, A.(1993). 15-22 yaşları arasında bulunan islahevindeki, gözetim altındaki ve suç işlememiş gençlerin benlik saygısı ve yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. A.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Markus, H., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98, 224-253.
- McCullough, G., Huebner, S., & Laughlin, J.E. (2002). Life events, self concept, and adolescent’s positive subjective well-being. *Psychology in the School*, Vol. 3: 281-290.
- Mcknight C.G, Huebner E.S., & Suldo, S. (2002). Relationships among stressful life events, temperament, problem behaviour, and global life satisfaction in adolescents. *Psychology in the Schools*, Vol. 39 (6), 677-687.
- Minuchin, S., Fishman, C. H. (1981). *Family therapy techniques*. Cambridge, Massachusetts, And London, England: Harvard University Press.
- Myers, D. & Deiner, E. (1995). Who is happy. *American Psychological Society*, 6, 1,1-19.
- Park, N.(2004). The role of subjective well-being in positive youth development. *The Annals of American Acedemy of Political and Social Science*. 591,1, 25-39.
- Pesseschian, N. (1987). *Positive psychoherapy: Theory and practise of new method*. New York: Springer.
- Rask, K. Kurki,P.A.,&Paavilainen, E.(2003). Adolescent subjective well-being and family dynamics. *Scand J.Caring Sci*,17,129-138.

TUİK, (2007). *Demographic variables*, Ankara. www.tuik.gov.tr

Uruk, A. C., & Demir, A. (2003). The role of peers and families in predicting the loneliness level of adolescents. *The Journal of Psychology*, 137(2), 179-193.

Yavuzer, H. (1993). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yorulmaz, A. & Eryılmaz, A..(2006). *Ergen öznel iyi oluşunun özsaygı ve iyimserlik eğilimi ile ilişkisinin incelenmesi*. Ulusal 14. Psikoloji Kongresi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye, 6-8 Eylül.

Zinn, M.B. Ve D.S.Eitzen. (1990). *Diversity in families*. New York: Harper Collins.